

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานสำคัญของเทศบาลนครเชียงราย¹

1. ข้อมูลทั่วไป

พื้นที่	60.85 ตารางกิโลเมตร
อาณาเขต	ทิศเหนือติดต่อกับตำบลบ้านดู่และตำบลแม่ยาว ทิศใต้ติดต่อกับตำบลสันทรายและตำบลท่าสาย ทิศตะวันออกติดต่อกับอำเภอเวียงชัย ทิศตะวันตกติดต่อกับตำบลป่าอ้อดอนชัย และตำบลรอบเวียง
ลักษณะทางกายภาพ	ตั้งอยู่ในที่ราบสูงระหว่างภูเขา พื้นที่มีลักษณะรูปกะทะ มีแม่น้ำสายสำคัญ คือ แม่น้ำกก และแม่น้ำกรณ์ไหลผ่าน ซึ่งเอื้อต่อการประกอบอาชีพที่สำคัญในเมือง เชียงราย คือ ธุรกิจการบริการด้านการท่องเที่ยว การค้า การอุตสาหกรรม และการเกษตรกรรมของจังหวัดเชียงราย
ลักษณะภูมิอากาศ	อยู่ในเขตร้อนชื้นเมืองร้อน อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี ประมาณ 25 องศาเซลเซียส แบ่งออกเป็น 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ – กลางเดือนพฤษภาคม รวม 3 เดือน อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 28 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดประมาณ 39 องศาเซลเซียส ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคม – กลางเดือนตุลาคม รวม 5 เดือน อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 27 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนโดยเฉลี่ยตลอดปีประมาณ 1,593 มิลลิเมตร ฝนตกชุกที่สุดระหว่างเดือนกรกฎาคม – กันยายน ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคม – กลางเดือนกุมภาพันธ์ รวม 4 เดือน อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 10 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดประมาณ 6 องศาเซลเซียส
จำนวนชุมชน	60 ชุมชน
จำนวนหลังคาเรือน	36,358 หลังคาเรือน
จำนวนประชากร	69,602 คน (ข้อมูลตามทะเบียนราษฎร เทศบาลนครเชียงราย ธันวาคม 2551)
ความหนาแน่น	1,136 คน/ ตารางกิโลเมตร

¹ ผลการศึกษาโครงการเครือข่ายเมืองในเอเชียเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ระยะที่ 1 (การคัดเลือกเมืองนำร่องในประเทศไทย) ที่ได้ทำการศึกษาเบื้องต้นในเขตเทศบาลนครเชียงราย

2. ด้านเศรษฐกิจ

เนื่องจากเทศบาลนครเชียงราย ตั้งอยู่ในจุดศูนย์กลางของจังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นศูนย์กลางของความเจริญในทุกๆ ด้านของจังหวัดเชียงราย ทั้งด้านประชากร เศรษฐกิจ การค้า การคมนาคม ร้านอาหาร โรงแรม ตลาดสด พื้นที่ส่วนในใจกลางเมืองจะเป็นบริเวณที่มีประชากรหนาแน่นซึ่งเป็นทั้งพื้นที่อยู่อาศัยและย่านพาณิชย์ นอกจากนี้ ยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางด้านศิลปวัฒนธรรม เช่น วัดวาอารามต่างๆ ไร่แม่ฟ้าหลวง ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมล้านนา

นอกจากนี้ การที่จังหวัดเชียงรายมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขงตอนบนหลายประเทศ ทำให้เกิดการรวมตัวกันในกรอบความร่วมมือของโครงการ “สี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ” ประกอบด้วย ไทย จีน พม่า และลาว ทำให้สภาพเศรษฐกิจและสังคมของเทศบาลดีขึ้นกว่าเดิม และมีแนวโน้มที่จะดีขึ้นในอนาคต

3. ด้านโครงสร้างพื้นฐานและบริการ

3.1 การคมนาคม

เทศบาลมีระบบคมนาคมขนส่งที่เอื้ออำนวยและเชื่อมโยงกับจังหวัดและอำเภอใกล้เคียง มีเส้นทางซึ่งเป็นถนนทางหลวงแผ่นดินสายสำคัญเชื่อมระหว่างอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง มีสนามบิน 2 แห่ง ได้แก่ สนามบินใช้ในราชการกองทัพอากาศและสนามบินนานาชาติ เป็นสนามบินพาณิชย์สากลที่อยู่ติดเขตเทศบาล นอกจากนี้ ยังมีการคมนาคมขนส่งทางน้ำเป็นการเดินทางโดยล่องแพหรือเรือ จากบ้านท่าตอน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ตามลำน้ำกกถึงจังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวที่สำคัญ ในปัจจุบันเขตเทศบาลมีปัญหาการจราจรติดขัดเฉพาะในช่วงโมงเร่งด่วนหรือมีฝนตก และในช่วงเทศกาลสำคัญต่างๆ ซึ่งเทศบาลได้มีโครงการก่อสร้างถนนเลี่ยงเมืองตามระบบผังเมืองรวม เพื่อแก้ไขปัญหาการจราจรในอนาคต

3.2 การไฟฟ้า

ปัจจุบันในเขตเทศบาลนครเชียงรายประชาชนมีไฟฟ้าใช้ครบทุกชุมชน แต่ไม่ครบทุกหลังคาเรือนอยู่ในความรับผิดชอบของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดเชียงราย โดยเทศบาลได้อุดหนุนงบประมาณในการขยายเขตไฟฟ้าสาธารณะไฟฟ้าแรงต่ำภายในเขตเทศบาล

3.3 การประปา

เทศบาลนครเชียงรายได้ใช้บริการประปาจากสำนักงานการประปาเชียงราย และเทศบาลจะขยายประปาเข้าสู่ชุมชนให้ราษฎรทั้งในเขตเทศบาลได้ใช้น้ำประปาครบทุกครัวเรือนในอนาคต

3.4 การศึกษา

เทศบาลนครเชียงรายดำเนินการจัดการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ โดยการจัดการศึกษาในระบบ เทศบาลได้จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4 แห่ง และโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย 7 โรงเรียน ในส่วนของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ได้ส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นเห็นคุณค่าของประเพณีและวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์สำคัญของจังหวัดเชียงราย คือ วัฒนธรรมเชียงใหม่ และชาติพันธุ์ต่างๆ

3.5 การสาธารณสุข

สถานพยาบาลที่ให้บริการด้านสุขภาพในเขตเทศบาลนครเชียงราย มีโรงพยาบาลและสถานพยาบาลในเขตพื้นที่เทศบาล ดังนี้

- โรงพยาบาลรัฐบาล 2 แห่ง เตียงคนไข้ 816 เตียง (สังกัดกระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงกลาโหม) และโรงพยาบาลของเอกชน 2 แห่ง เตียงคนไข้ 320 เตียง
- ศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาลนครเชียงราย 1 แห่ง และสถานีนอนามัย 2 แห่ง (สถานีนอนามัย สันतालเหล็ก, สถานีนอนามัยหัวฝาย)
- คลินิกเอกชน จำนวน 75 แห่ง

4. ด้านสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ

4.1 ทรัพยากรดินและการใช้ที่ดินของเทศบาลนครเชียงราย

การใช้ที่ดินในลักษณะผสมผสานปะปนกัน โดยมากการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตเมืองจะใช้ในการประกอบกิจกรรมการค้าขาย อุตสาหกรรม ที่ดินที่ตั้งอยู่ใกล้ถนนสายหลักจะมีการค้าขายอย่างหนาแน่นส่วนมากจะเป็นอาคารธุรกิจ ในปัจจุบันอาคารที่ใช้ประกอบกิจการค้า ประมาณร้อยละ 25 ส่วนการใช้ที่ดินเพื่อสร้างบ้านจัดสรร และที่ดินเพื่อการเกษตรจะอยู่รอบเขต ประมาณร้อยละ 33 และพื้นที่ว่างเปล่าประมาณร้อยละ 15 และพื้นที่อีกประมาณร้อยละ 30 เป็นพื้นที่สาธารณประโยชน์ สถานที่ราชการ และสถานที่อื่นๆ

การใช้ที่ดินของเทศบาลนครเชียงราย

4.2 ทรัพยากรป่า สวนสาธารณะ และที่พักผ่อน

เทศบาลได้พยายามส่งเสริมให้มีพื้นที่เปิดโล่งสำหรับสวนสาธารณะ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และพื้นที่สีเขียวสำหรับประชาชนให้มาใช้ประโยชน์ และเป็นปอดของเมือง ดังนี้

- สวนตุ้งและโคมเชียงรายเฉลิมพระเกียรติในหลวง 75 พรรษา ตกแต่งแบบบรรยากาศล้านนา และดอกไม้เพื่อความสวยงาม จัดให้เป็นพื้นที่ที่ทำกิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมเด็กและเยาวชน พร้อมลานแอโรบิคและสนามเด็กเล่น รวมทั้งจัดให้อาคารเรือนจำเดิมเป็นพิพิธภัณฑ์ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้

- บริเวณลานอนุสาวรีย์พ่อขุนเม็งรายมหาราชและกำแพงเมือง เป็นสวนสาธารณะปลูกไม้เมืองหนาว

- สวนสาธารณะบริเวณหาดเชียงรายและสวนสาธารณะฉลองสิริราชสมบัติครบรอบ 50 ปี จัดเป็นสวนพักผ่อนหย่อนใจตามธรรมชาติ โดยการปลูกไม้ดอกไม้ประดับที่สวยงาม และเป็นสถานที่ออกกำลังกาย
- สวนสาธารณะและลานกีฬาริมแม่น้ำกก
- ลานกีฬาบริเวณสนามบินเก่าฝูงบิน 416 เชียงราย เป็นสถานที่ออกกำลังกาย และเทศบาลได้ใช้พื้นที่ส่วนหนึ่งใกล้โรงเรียนเทศบาล จัดเป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านเกษตรเมือง
- ป่าดอยสะเก็น เป็นป่าธรรมชาติกลางเมือง ซึ่งเทศบาลได้ดำเนินการศึกษาพันธุ์ไม้และสัตว์ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ

สวนสาธารณะในเมืองและป่าดอยสะเก็น
ป่าธรรมชาติขนาดใหญ่กลางเมือง

4.3 ทรัพยากรน้ำ

ในเขตเทศบาลมีลำน้ำสำคัญที่ประชาชนใช้ประโยชน์ได้ คือ แม่น้ำกก แม่น้ำกรณีไหลผ่าน ทำให้เอื้อต่อการท่องเที่ยว และการเกษตรกรรมของประชาชนในเขตเทศบาล

5. การจัดการมลพิษสิ่งแวดล้อม

5.1 อากาศ

เทศบาลนครเชียงรายประสบกับปัญหามลพิษทางอากาศจากหมอกควันซึ่งเกิดจากไฟป่า โดยเป็นปัญหาในช่วงหน้าแล้งประมาณเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน จากข้อมูลสถิติปัญหามลพิษทางอากาศของสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเชียงราย ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน พบว่าจำนวนครั้งที่ตรวจพบค่า PM10 เกินมาตรฐาน เพิ่มขึ้นจาก 3 ครั้งในปี 2551 เป็น 27 ครั้งในปี 2552

5.2 น้ำและระบบบำบัดน้ำ

ระบบบำบัดน้ำเสียรวมของเทศบาลนครเชียงราย ตั้งอยู่บริเวณหนองร่องปลาข้าว พื้นที่ประมาณ 80 ไร่ สามารถบำบัดน้ำเสียได้ประมาณ 27,200 ลบ.ม./วัน เป็นระบบเติมอากาศ 3 บ่อ เครื่องเติมอากาศ 9 เครื่อง บ่อตกตะกอน 1 บ่อ และอาคารจ่ายคลอรีนท้ายบ่อ บำบัดก่อนระบายลงสู่แม่น้ำกก มีการควบคุมการเดินระบบและตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผลการวิเคราะห์อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานควบคุมคุณภาพน้ำทิ้ง พื้นที่โดยรอบบ่อบำบัดน้ำเสียได้มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ และจัดทำเป็นสวนสาธารณะสำหรับประชาชนเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ และเป็นพื้นที่ตัวอย่างในการศึกษาดูงานด้านการจัดการน้ำเสียขององค์กรต่างๆ

ระบบบำบัดน้ำเสียของเทศบาลนครเชียงราย

5.3 การกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

เทศบาลนครเชียงรายทำการจัดเก็บ และได้จัดจ้างเอกชนดำเนินการกำจัดปริมาณขยะมูลฝอย 70 - 80 ตัน/วัน มีรถเข็นเพื่อเก็บและขนขยะมูลฝอย 60 คัน, ถังรองรับขยะมูลฝอย ขนาด 200 ลิตร 73 ใบ, พนักงานเก็บขนขยะมูลฝอย 35 คน, คนงานกวาดถนน 95 คน, มีที่ดินสำหรับทิ้งขยะมูลฝอย 323 ไร่, มีรถยนต์เก็บและขนสิ่งปฏิกูลของเอกชน 1 คัน, มีสถานที่เก็บสิ่งปฏิกูล 1 แห่ง และมีถังเก็บรวมทั้ง 28 ถัง

การกำจัดมูลฝอยของเทศบาลนครเชียงราย

5.4 โรงฆ่าสัตว์และการใช้ประโยชน์น้ำเสียจากโรงฆ่าสัตว์

กากของเสียและน้ำเสียที่เกิดจากขบวนการฆ่าสัตว์ของโรงฆ่าสัตว์เทศบาลนครเชียงราย ถูกมาแปรรูปก๊าซชีวภาพ (BIOGAS) เป็นพลังงานทดแทนก๊าซ LPG โดยการติดตั้งระบบผลิตพลังงานชีวภาพจากของเสียโรงฆ่าสัตว์ ก๊าซชีวภาพที่ได้จากการผลิต สามารถนำมาใช้ประโยชน์เป็นก๊าซหุงต้มใช้ในขบวนการฆ่าสัตว์และแปลงเป็นแสงสว่างใช้ส่องสว่างภายในอาคาร นอกจากนี้กากของเสียที่ผ่านการย่อยสลายยังสามารถนำมาใช้เป็นปุ๋ยอินทรีย์มาใช้ในการเกษตรได้อีกด้วย

ถังหมักของเสียจากโรงฆ่าสัตว์ให้เป็นก๊าซชีวภาพ

6. ปัญหาและภัยสำคัญของเชียงราย ²

ประเภทของปัญหา/ภัย	สาเหตุ	พื้นที่และกลุ่มเสี่ยงภัย/	มาตรการ/แนวทางป้องกันแก้ไข	ผู้ที่เกี่ยวข้อง/
1. มลพิษทางอากาศจากหมอกควัน	<ul style="list-style-type: none"> เกิดจากการเผาป่า เพื่อขยายพื้นที่ทำการเกษตร การเผาขยะ เศษกิ่งไม้ ส่งผลกระทบต่อทัศนวิสัย และระบบทางเดินหายใจ ลักษณะภูมิประเทศเป็นแอ่งกระทะ ล้อมรอบด้วยภูเขา ทำให้ควันไม่สามารถระบายออกไปได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ทั้งเมือง 	<ul style="list-style-type: none"> เทศบาลมีการไปรับเศษกิ่งไม้/ใบไม้ และ รณรงค์/ขอความร่วมมือไม่ให้เผากิ่งไม้/ใบไม้ อยู่ระหว่างการผลักดันเรื่องปัญหาหมอกควันให้เป็นวาระของจังหวัด เนื่องจากมีพื้นที่ติดกับพม่า และแม่น้ำโขง ที่ติดกับลาว และพม่า ซึ่งที่ผ่านมาได้พยายามใช้กลไกของคณะกรรมการระหว่างประเทศดำเนินการในเรื่องนี้ 	<ul style="list-style-type: none"> อบจ. และ อปท. ในพื้นที่ ปภ. ทสจ. สสจ.
2. น้ำท่วม และน้ำ	<ul style="list-style-type: none"> ระบบระบายน้ำในเมืองไม่ดี 	<ul style="list-style-type: none"> แม่น้ำกรณ์ ย่านชุมชนแออัด เช่น ชุมชนสันหนอง ชุมชนขี้เป้ง 	<ul style="list-style-type: none"> ในช่วงปี 2547 เทศบาลได้ร่วมกับ 	<ul style="list-style-type: none"> อบจ. และ อปท. ชลประทาน

² ผลจากการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) จากการดำเนินโครงการฯ ระยะที่ 1 (การคัดเลือกเมืองนำร่องในประเทศไทย)

ประเภทของ ปัญหา/ภัย	สาเหตุ	พื้นที่และกลุ่มเสี่ยง/ ผลกระทบ	มาตรการ/แนวทางป้องกันแก้ไข	ผู้ที่เกี่ยวข้อง/
3. ดิน/โคลนถล่ม	<ul style="list-style-type: none"> เกิดจากการตัดไม้ทำลายป่า การทำถนนยกระดับ (การระเบิดภูเขาเพื่อนำดินมาใช้ในการก่อสร้าง) ส่งผลกระทบต่อพื้นที่อยู่อาศัย พื้นที่การเกษตร 	<ul style="list-style-type: none"> อ.แม่จัน 	<ul style="list-style-type: none"> การอบรมให้แก่ชุมชนในเรื่องของการเตรียมตัว และการเตือนภัย เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับภัยพิบัติ และภัยธรรมชาติ ที่จะเกิดขึ้นได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ปภ. เป็นเจ้าภาพหลักในการเตือนภัย และประสานกับหน่วยงานอื่นในพื้นที่
4. วาตภัย และพายุ	<ul style="list-style-type: none"> มีแนวโน้มการเกิดพายุที่รุนแรง มี 	<ul style="list-style-type: none"> ทั้งเมือง อ.แม่จัน 	<ul style="list-style-type: none"> ประกาศเป็นเขตภัยพิบัติ ซึ่งทางจังหวัด (ผู้ 	<ul style="list-style-type: none"> ปภ. เป็นเจ้าภาพ
5. ประชากรแฝง/โรคพาหะ	<ul style="list-style-type: none"> จากแรงงานต่างด้าว ซึ่งขาดการจัดระเบียบและการควบคุมที่ดี ส่งผลต่อการแพร่ระบาดของโรคติดต่อบางชนิด ปัญหา อาชญากรรม ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> ชุมชนน้ำลัด ชุมชนทิวีสัก ชุมชนบ้านดอย 	<ul style="list-style-type: none"> ควบคุมแหล่งเพาะเชื้อ จัดระเบียบ สุขาภิบาล รณรงค์และให้ความรู้แก่ประชาชน 	<ul style="list-style-type: none"> อบจ. และ อปท. ในพื้นที่ สสจ.
6. อุบัติเหตุ	<ul style="list-style-type: none"> โดยเฉพาะช่วงท่องเที่ยว ที่มีคน 	<ul style="list-style-type: none"> ถ.พหลโยธินสายนอก 	<ul style="list-style-type: none"> ส่งเสริมวินัย ปฏิบัติงานร่วมกับตำรวจใน 	<ul style="list-style-type: none"> อบจ. และ อปท. ตำรวจ ประชาชน